

Гайдіна С.О.

здобувач вищої освіти

Шарова Т.М.

доктор філологічних наук,

професор кафедри суспільно-гуманітарних наук

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ І. БАГРЯНОГО ДЛЯ ІСТОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

***Анотація.** У статті розглядаються питання особливостей творчої спадщини письменника. Робиться акцент на його внеску в скарбницю української літератури. Наголошується на тому, що творчість І. Багряного значна як за жанровим розмаїттям, так і за кількісними показниками. Вказано, що нині творчість письменника є дослідженою, однак, беручи до уваги поетику, можна розглядати різноманітні вектори творчості митця слова.*

***Ключові слова:** значення творчості, поетика, художній твір, проза, література.*

***Gaidina S., Sharova T. The significance of I. Bagryan's work for the history of literature.** The article considers the peculiarities of the writer's creative heritage. Emphasis is placed on the yogi's contribution to the treasury of Ukrainian literature. It is emphasized that I. Bagryany's work is significant both in terms of genre diversity and quantitative indicators. It is stated that currently the work of the writer is studied, however, taking into account the poetics, we can consider various vectors of creativity of the artist of the word.*

***Key words:** meaning of creativity, poetics, work of art, prose, literature.*

І. Багрянний – це письменник, який жив Україною, який намагався розкрити всі болі та правдиві картини тогочасної країни у період еміграції української нації. ХХ століття для української літератури – це ноти смутку та розчарувань, голосу та поневірянь. І. Багрянний в кожне

слово вкладає власне бачення на проблеми тогочасної дійсності. Неодноразово письменник наголошував на тому, що український народ буде щасливий і створить власну історію життя кожної особистості, незалежно від місця перебування [8, с. 42].

У творчій спадщині письменника можна віднайти чималу кількість творів, які сьогодні неодноразово перечитує сучасна молодь, літні люди. Уже в першій поетичній збірці «До меж заказаних» (1929) представлено різні стилі творчості Багряного: ліричний («Люблю», 1926; «Вечір зимовий», 1927; «Дівчині», 1929), поетичні й громадянські маніфести («Канів», 1927; «Газават», 1929; «Товаришам», 1929) та ін.

На сьогодні творчість І. Багряного є дослідженою. Ми маємо можливість побачити наукові дослідження таких вчених як М. Балаклицького, В. Бендера, І. Бондаря, В. Гришко, І. Кочуровського. Цікавими є дослідження науковців Н. Міронець, В. Петрова, В. Проненка, В. Скрипки, М. Ситника, О. Шугая та ін.

Творча енергія І. Багряного доволі значна. Він пише роман «Люба» (1944), відновлює з пам'яті поетичну збірку «Золотий бумеранг» (1946), видає написану, вірніше, витворену в камері смертників, драматичну повість «Морітурі» (1947) [13, с. 119], у якій розкривається трагічна доля в'язнів тогочасних тюрем, повість «Розгром» (1948), присвячену пам'яті Михайла Пронченка, розстріляного фашистами в Кривому Розі 1943 р.; сатиричну комедію «Генерал» (1948), повість «Огненне коло» (1953); віршований памфлет «Антон Біда – герой труда» (1956), повість «Маруся Богуславка» – першу частину незавершеної трилогії «Буйний вітер» (1957) тощо.

Як письменник ХХ століття І. Багрянний написав чимало творів. Даний перелік є свідченням того, що він активно долучався для написання текстів, які у першу чергу змушували його працювати [14]. Письменник постійно мріяв про те, би Україна стала вільною та незалежною державою [7, с. 23]. Сам письменник так пророчив своє життя: «Я вернуся до своєї Вітчизни з мільйонами своїх братів і сестер, що перебувають тут, в Європі, і там, на сибірських конццентраках, тоді, коли тоталітарна більшовицька система буде знесена так, як і гітлерівська. Коли НКВД піде вслід за гестапо, коли червоний російський фашизм щезне так, як щез фашизм німецький...» [1, с. 4].

І. Багрянний свідомо показував реалії тогочасної дійсності, роблячи при цьому акцент на тому, що у майбутньому повинно бути краще, однак, не завжди могло бути так, як пророчили нам українські письменники. Українська література ХХ століття була трагічною через історичні події [12, с. 28].

Під час еміграції письменника постійно переслідували, його провокували, а іноді, навіть, погрожували. Те, про що писав письменник, не одразу сприймали. Такі події пригнічували І. Багряного, оскільки сам він був досить чутливою особистістю [11, с. 14]. У вересні 1961 р. він писав Григорієві Костюку: «Стільки задумів лежить нездійснених, вже виношених, вже розпрацьованих, але не доведених до завершення речей! І чи зможу я їх завершити з угробленим серцем!— з дірливими легенями! І з такою несамовитою втомою, що хочеться просто стати каменем і не рухатися вічність...» [2, с. 7].

Багрянний також політичний письменник. Усі його твори – це відбиток його політичної думки, всі його слова – це цеглини, які кладуться в будову української самостійності. Повна свобода України, самостійне життя українського народу – головна мета всієї діяльності Івана Багряного як письменника, громадського діяча і як політика. Українська державність, незалежна Україна – держава отих малих призабутих і постійно кривджених українських людей – це ідеал письменника. Цьому ідеалові Іван Павлович служив своїм палким пером і своєю активною діяльністю як провідник політичної організації.

Критика високо оцінила творчість Івана Багряного. Він здобув собі також велику популярність в українського читача в еміграції, пошану і довір'я українських письменників, які вже під час першого з'їзду висунули його на почесне становище заступника голови президії Об'єднання українських письменників «Слово». Багрянний був би здобув ту саму популярність і любов читача в Україні, якби його твори мали змогу дістатись туди. Бондар І. свого часу написав: «Якби роман Багряного (мова про «Марусю Богуславку») був прочитаний хоч десятком читачів по той бік, він відразу став би там настільною книгою. Він почав би поширюватись у рукописних копіях» [4, с. 6].

Його твори – «Тигролови» і «Сад Гетсиманський», були перекладені на великі світові мови – англійську, німецьку, французьку й інші і здобули йому признання європейської критики. Слідом за тим

Багрянний здобув собі ім'я в літературі. Його ім'я спопуляризували великі літературні журнали і велика преса, що має літературні додатки [6, с. 37]. Про роман «Тигролови» в англійській мові, виданий у видавництві «Сент Мартін», писали такі великого значення в літературному житті і на книжковому ринку журнали, як «Бук-мен», «Кіркус», «Лайбрері Джорнал», «Сатердей Рев'ю», «Тайм» чи також «Нью-Йорк Гералд Трибюн», «Нью-Йорк Тайме», «Чикаго Трибюн», «Сан-Франциско Кронікел», «Кріс-чіен Саєнс Монітор». Сам лише журнал «Тайм», що його друкують накладом шість мільйонів примірників кожного числа, говорить про розголос, який здобув наш письменник. Ім'я Багряного вміщено в різних індексах, словниках та літературних довідниках [5, с. 212].

Проблема творчості Івана Павловича Багряного цілком укладається в формулу – великий стихійний талант при мінімумі культурності. Явище в українській літературі далеко не виняткове. Але це формула і жива людина не дорівнює формулі. І. Багрянний пройшов складний шлях і він не був тільки письменником. Але він ніколи не продавався і не йшов на компроміс із своїм сумлінням [3, с. 4].

У молоді роки в своїй поезії він віддав певну, але в межах пристойності, данину офіційній ідеології – класова боротьба, глузування з релігії. 1945 р. він надрукував свій роман у віршах «Скелька». Він не мав повноцінного видання, зробив кілька машинописних копій [9, с. 38]. Він не видавав її на еміграції. Причина таких подій – антирелігійний характер [10, с. 53]. Уже перед арештом 1932 р. він «вилікувався» від найважливіших рис офіційної ідеології. Дещо лишилося, наприклад, обов'язковий оптимізм, боготворення праці робітника. Але це не було пристосування, це була справжня частина його бачення світу. Мабуть, арешти, допити, ув'язнення допомогли йому поставити крапки над «і» з недавніх впливів, школи й партійної пропаганди.

У контактах з людьми, в побуті І. Багрянний відзначався чесністю й прямолінійністю, але зовнішні форми поведінки, прийняті в цивілізованому світі, не належали до його життєвих правил, а реакції могли бути різкі й далекі від толерантності. На сьогодні творча спадщина І.Багряного – історія української літератури ХХ століття, її трагічні сторінки. Читаючи твори письменника, можна замислитись над сенсом життя, переосмислити тривожні моменти та сторінки нашої

історії. Справді, тільки тоді, коли у людини є можливість задуматись та переосмислити певні події, вона починає розуміти сенс життя, цінуючи кожна його мить.

Література

1. Багряний І. Рука. *Всесвіт*. 1928. № 15. С 2–6.
2. Балаклицький М. Риси образу сильної особистості у творчості Івана Багряного. «Від бароко до постмодерну»: зб. праць кафедри української та світової літератури ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. Харків: Майдан, 2003. Т.1 II. С. 3–11.
3. Бендер В. Багряний зблизька. *Українські вісті*. Новий Ульм. 1964. 20 вересня. С. 3–4.
4. Бондар І. Іван Багряний: Не називай мене поетом! *Очима серця: Ув'язнена лірика*. Х., 1993. С. 6–7.
5. Вірний М. Іван Багряний. *Любіть Україну: Альманах укр. брат. союзу*. 1994. С. 212–217.
6. Войчишин Ю. Іван Багряний: літературно-бібліографічна студія / Вступ, слово К. Біди; Укр. вільна АН. Вінніпег; Оттава, 1968. 87 с.
7. Волиняк П. Письменницький успіх Івана Багряного. *Нові дні*. 1959. Ч. 110. березень. С. 23.
8. Землянська А.В. Суголосність ідей німецького романтизму із творчими пошуками українських митців слова «переходової доби». *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. Т. 1. № 1 (284). С. 42–51.
9. Зозуля Л. Іван Багряний. *Розстріляне відродження. Повернуті імена: метод. посібник*. Харків, 1999. 251 с.
10. Лук'яненко Є. З Іваном Багряним до розуміння українського сьогодення. *Донбас*. 1993. № 4. С. 53–57.
11. Медвідь Н. Проблема долі в українській та американській літературах (на матеріалах творчості І. Багряного, Дж. Лондона, Е. Хемінгуея). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2003. № 2. С. 12–22.
12. Шарова Т. Літературний процес 20-х років ХХ століття і механізми формування політичного дискурсу. *European Applied Sciences*. 2018. № 2. С. 28–30.
13. Шарова Т., Землянська А., Шаров С. Аналіз навчального плану бакалавра спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і

література. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: Серія «Філологія». 2019. № 8(76). С. 119–122.

14. Шарова Т.М. Історія української літератури I пол. XIX ст. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 278 с.

Гмиря Т.П.

вчитель початкових класів

опорний заклад «Чаплинський ліцей»

Чаплинської селищної ради Херсонської області

КАТЕГОРІЯ ТРАГІЗМУ У РОМАНІ Ю. ЯНОВСЬКОГО «ВЕРШНИКИ»

***Анотація.** У статті представлено категорії трагізму у романі Ю. Яновського «Вершники». Акцентується увага на тому, що письменник у своєму творі уміло поєднав новели, які майже не мають нічого спільного окрім теми – громадянської війни в Україні. У новелах автор показав внутрішні переживання головних героїв та вплив воєнних подій на особистість.*

***Ключові слова:** категорія трагізму, громадянська війна, особистість, проблематика.*

***Hmyria T. Category of tragism in Yu. Yanovsky's novel «Riders».** The article presents the categories of tragedy in Yu. Yanovsky's novel «Rider». Emphasis is placed on the fact that the writer in his work skillfully combined short stories that have almost nothing in common except the theme – the civil war in Ukraine. In the short stories the author showed the inner experiences of the main characters and the impact of military events on the individual.*

***Key words:** category of tragedy, civil war, personality, problems.*

Проблема взаємовідношення традицій і новаторства завжди була однією з найкардинальніших проблем художньої творчості взагалі, літературної зокрема. Важко назвати такий етап літературного процесу, коли б ця проблема не привертала до себе уваги дослідників і самих митців. Але бувають у житті народу й літератур періоди, коли ця